

Співак І. В.

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

Науковий керівник – Медведь О. В., канд. філол. наук, доцент,

доцент кафедри прикладної лінгвістики

ПОНЯТТЯ «ТЕРМІН» У СУЧАСНИХ ПРИКЛАДНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Як зазначає «Етимологічний словник української мови», слово «термін» походить від латинського "terminus", що означає «кінець, межа, закінчення». У період Середньовіччя це слово тлумачилося як «визначення, позначення», а в давньофранцузькій мові "terme" мало значення «слово» [2, с. 154]. На думку мовознавців, саме давньофранцузький аналог породив сучасне розуміння цього поняття.

Аналіз праць учених показав, що існує низка загальноприйнятих дефініцій терміна, хоча світова лінгвістика досі не надає чіткого й повного тлумачення. Зокрема, А. С. Д'яков вважає, що «термін важко піддається дефінуванню» [3, с. 10]. Є велика кількість визначень термінів, і це пояснюється тим, що термін є об'єктом вивчення цілої низки наук, і кожна намагається виділити в ньому ознаки, які є найбільш істотними з її точки зору.

О. Д. Пономарів у своєму підручнику «Стилістика сучасної української літературної мови» пише, що «термін – це одиниця історично сформованої термінологічної системи, яка визначає поняття та його місце в системі інших понять, виражається словом або словосполученням, служить для спілкування людей, пов'язаних єдністю спеціалізації до словникового складу мови й підпорядковується її законам» [6, с. 91].

Р. В. Стацюк у статті «Основні підходи до визначення поняття "термін" у сучасній лінгвістичній науці» згадує, що «термін – це слово або підрядне словосполучення, що має спеціальне значення, виражає і формує професійне поняття та вживається в процесі пізнання і освоєння наукових та професійно-технічних об'єктів і стосунків між ними» [7, с. 112].

В. І. Карабан визначає термін як мовний знак, що репрезентує поняття спеціальної, професійної галузі науки і техніки. Він дає зрозуміти, що «науково-технічні терміни становлять суттєву складову науково-технічних текстів» [4, с. 315].

І. С. Квитко, спираючись на різні визначення, пропонує таку дефініцію: «Термін – це слово чи словесний комплекс, що співвідноситься з поняттям певної організованої галузі пізнання (науки, техніки), що вступають у системні

відносини з іншими словами та словесними комплексами й утворюють разом з ними в кожному окремому випадку та в певний час замкнену систему, яка характеризується високою інформативністю, однозначністю, точністю та експресивною нейтральністю» [5, с. 21].

Автори нового навчального посібника «Фахова українська мова» зазначають, що «термін – це мовний знак, що позначає спеціальне поняття у відповідній системі понять, а поняття – це одиниця думки з розмитим змістом і обсягом. Словесне ж вираження поняття називається дефініцією, яка є визначенням поняття, а значить, і терміна за допомогою певним чином побудованого речення» [1, с. 75].

Як бачимо, описуючи термін, дослідники говорять про різні його аспекти. Проаналізувавши різні погляди щодо сутності цього поняття, ми пропонуємо таке його визначення: термін – це спеціальний мовний знак, який вживається у фаховій мові для позначення певного поняття, процесу, явища, речі або їхніх елементів, і має точне та визначене значення.

Література:

1. Васенко Л. А., Дубічинський В. В., Кринець О. М. Фахова українська мова. Київ, 2008. 278 с.
2. Ганич І. Д., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ : Вища шк., 1985. 360 с.
3. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення : Семантичні та соціолінгвістичні аспекти. Київ : Вид. дім «КМ Academia», 2000.
4. Карабан В. І. Переклад англійської наукової технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.
5. Квитко К. С. Термін в науковому документі. Львів : Вища школа, 1976. 128 с.
6. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української літературної мови : підручник. Тернопіль : Навчальна книга, 2000. 276 с.
7. Стацюк Р. В. Основні підходи до визначення поняття «термін» у сучасній лінгвістичній науці. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія : Філологічні науки. Мовознавство*. Т. 2. №5. Дрогобич, 2016. С. 112–116.